

- оптимістично-світлі (коментарі з позитивними посилання, із приємним гумором);
- розгублено-зневірені (у коментарях використовуються дієслова «не знаю», «не буду», «не хочу», «не розумію», «не вірю» тощо).

Зрозуміло, що ця типологія не є всеохопною та невраховує різноманітні нюанси, вона характеризує лише невелику частину того масиву загальної картини впливу контенту інформаційно-комунікаційного комплексу «Український тиждень» на свою аудиторію. Проте дає можливість для глибшого й більш ґрунтовного вивчення потенціалу впливу контенту медіа на соціум.

Список використаної літератури

1. Іванов В. Контент-аналіз: Методологія та методика дослідження ЗМК : навч. посіб. / В. Іванов. – К. : ІСДО, 1994. – 112 с.
2. Іванов В. Соціологія масової комунікації / В. Іванов. – К. : ЦВП, 1999. – 211 с.
3. Корнеєв В. Експлікація прихованого впливу публіцистичного тексту : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / В. Корнеєв ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2002. – 20 с.
4. Різун В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій [Електронний ресурс] / В. Різун // Електронна бібліотека Інституту журналістики. – 2010. – Режим доступу : http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf
5. Український тиждень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ut.net.ua/>
6. Юрченко А. Специфіка комунікативних ефектів аналітичних статей (на прикладі матеріалів інтернет-видання «Українська правда») : дипломна робота / А. Юрченко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2007. – 119 с.

УДК 087.625(477):087.5

К. І. Тишкевич – старший викладач кафедри журналістики та видавничої справи Київського національного університету культури і мистецтв

Культура видань бібліотек України для юнацтва: теоретичний аспект

Роботу виконано на кафедрі журналістики та видавничої справи КНУКіМ

Розглянуто основні засади теорії культури книги, осмислення поняття «культура видання» та визначено роль видань бібліотек України для юнацтва в загальній концепції видавничої культури.

Ключові слова: культура книги, культура видання, бібліотеки України для юнацтва.

Тишкевич К. И. Культура изданий библиотек Украины для юношества: теоретический аспект.

Рассматриваются основные принципы теории культуры книги, осмысления понятия «культура издания» и определена роль изданий библиотек Украины для юношества в общей концепции издательской культуры.

Ключевые слова: культура книги, культура издания, библиотеки Украины для юношества.

Tyshkevych K. I. Culture of Publication of Libraries of Ukraine for Youth: Theoretical Aspect. The basic principles of cultural theory books, understanding the concept of “culture of publication” and the role of media libraries of Ukraine for Youth in the general concept of publishing culture.

Key words: culture books, culture, publishing, libraries of Ukraine for Youth.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сьогодні книжкова культура як наукова категорія визнається науковцями й фахівцями і відображена в наукових та науково-популярних виданнях.

Книговидання, періодика, книжкова торгівля, що входить до культурного потенціалу суспільства, є засобом розвитку інформаційного суспільства. Рівень культури матеріального виробництва є відображенням ступеня розвитку професійно-технічних знань. Освіта до того ж розглядається як фундамент для функціонування культури в цілому, затребуваності книг, журналів газет тощо і насамкінець для духовно-інтелектуального прогресу суспільства.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Аналіз наукових доробків А. Мільчина, М. Сікорського, В. Барикіна, Н. Черниш, В. Медведєвої та інших щодо культури сучасної української книги дає право говорити про те, що будь-який об'єкт книговидання слід розглядати не лише з точки зору економічної доцільності та практичної потреби (що переважає), а й з позицій культури книги.

Простежимо, як сформулював своє ставлення до поняття «культура книги» А. Мільчин: «відповідно до впливу книги на користувача, задуму автора та видавництва розв'язується завдання, поставлене ними перед книгою. Чим вищий цей ступінь відповідності, тим вища культура книги» [2]. Фактично А. Мільчин говорить в основному про видавничу культуру (окремо про культуру видання).

За А. Мільчином «культура видання – ступінь відповідності матеріалу загалом та всіх його компонентів завданням ефективного використання читачем. Для високої культури книги характерна наявність у виданні всіх елементів, необхідних для його повноцінного й різноманітного використання різними читачами та посередниками між ними й видавцями; і такий вибір змісту та форми цих елементів, за яким будь-яка дія читача з виданням (пошук його в бібліотеці, наведення довідок про нього, орієнтація у структурі) може бути здійснена максимально швидко й успішно; таке художньо-технічне оформлення видання, яке не лише створює умови для найкращого сприйняття змісту, а й налаштовує на це, тішить око досконалістю форм і гармонійністю співвідношення» [2, 187].

У найзагальнішому вигляді «культура книги» – це таке втілення літературного процесу в книжкову чи іншу друковану форму, за якого в читача та загалом користувача не виникали б технічні труднощі щодо пошуку, читання, вивчення тощо. Це створення належних умов роботи з книгою користувача [3, 9].

Оскільки культура видань є синтезом духовної культури й мистецтва, продуктом духовного та матеріального виробництва, і якщо говорити про культуру, то роль видань бібліотек для юнацтва є унікальною у світовому соціумі.

Термін «культура видань» [2, 187] відображає передусім якість видань, оцінює за різними характеристиками різноплановість видань юнацьких бібліотек, які спрямовані і на користувача, і на бібліотекаря.

Таким чином, ступінь розвитку книжкової справи характеризує рівень книжкової культури суспільства, визначає його культурний потенціал. Тому мета статті – охарактеризувати видання бібліотек України для юнацтва як складову частину культурного потенціалу в системі книгознавства.

Поставлена мета дослідження передбачає реалізацію таких завдань:

– визначити вплив еволюції на культуру видань та роль видавничої продукції бібліотек України для юнацтва;

– виділити основні види друкованих видань бібліотек України для юнацтва.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Культура видань юнацьких бібліотек є важливою складовою частиною книжкової культури взагалі й характеризується видавничою культурою, мистецтвом видань та культурою поліграфічного виробництва, мистецтвом книги і культурою поліграфічного відтворення.

Майже всі ті, хто причетний до книго- та пресовидання, завжди піклувалися про якість газети, журналу, альманаху чи книги, намагалися забезпечити належний рівень їх культури [6, 55].

Практичний видавничий досвід «помітно превалює» над нечисленними спробами його систематизації і теоретичного узагальнення. Термін «культура книги» ще не потрапив до книговидавничих довідників та словників. В. Барикін визначає культуру книги як «осмислений науковий підхід щодо підготовки текстів до видання, що розвивається та вдосконалюється завдяки зусиллям видатних видавців, редакторів, коментаторів (разом з теоретичними дослідженнями філологів, а потім і книгознавців)».

В. Барикін вважає, що поняття «культура книги» та «культура видання» – це і є видавнича культура, тому у статті у межах однієї сторінки вживає їх як синоніми [1, 82].

Термін «культура книги» як система набагато ширший від поняття «культура видання», тому що характеризує стан суспільства, його культуру, духовність, інтелектуальний потенціал, соціальні умови та рівень технологічного розвитку, у тому числі досягнень у сфері високих технологій.

Окремо слід звернути увагу на вибір репертуару (врахування потреб користувачів бібліотек для юнацтва, естетичного виховання молоді, збереження історичних та культурних традицій українського народу, формування моральних і духовних інтересів юнацтва, виховання патріотизму); рівень

виконання редакційно-видавничих процесів; художньо-технічне конструювання видання; відповідність апарату видання його цільовому призначенню, що розрахований на відповідне коло користувачів.

Важливими є методичні проблеми, пов'язані зі створенням і використанням бібліографічних покажчиків (БП), методичних порад, бюлетенів нових надходжень, вебліографічних списків, рекомендаційних списків [7; 8], сценаріїв, тому що нинішня практика вирізняється великою різноманітністю.

Ці типи видань бібліотек для юнацтва виходять із певною періодичністю та забезпечують пошук документа у фонді окремої бібліотеки, наприклад Державної бібліотеки України для юнацтва (ДБУ для юнацтва), чи групи бібліотек, тобто мережі бібліотек України, що обслуговують юнацтво і молодь, яка нараховує 19 обласних бібліотек для юнацтва, дві обласні бібліотеки для молоді (Дніпропетровська імені М. Светлова, Тернопільська), Кримський республіканський заклад «Юнацька бібліотека», Закарпатську обласну бібліотеку для дітей та юнацтва [5].

До видань бібліотек України для юнацтва належать: аналітичний огляд, бібліографічний список, бібліографічний покажчик, бібліографічний огляд, бібліографічна довідка, фактографічна довідка тощо. Друковані видання бібліотек класифікують за такими ознаками: внутрішньою формою БП, суспільним призначенням, зовнішньою формою БП тощо [9, 95].

Бібліотеки України для юнацтва видають різні за видами і жанрами бібліографічні покажчики краєзнавчого характеру для фахівців у науковій та виробничій діяльності. Ці покажчики створюються, щоб забезпечити поглиблені дослідження з конкретної теми, інформувати про новини літератури тощо [9, 100].

Бібліотеки України для юнацтва видають бібліографічні покажчики і рекомендаційні БП, які сприяють пропаганді книги та вихованню культури.

Протягом останнього року ДБУ для юнацтва та обласні бібліотеки для юнацтва загалом підготували до випуску 264 назви матеріалів, зокрема значну кількість календарів знаменних і пам'ятних дат, які включають інформацію про літературу, присвячену ювілеям визначених дат життя й діяльності місцевих діячів. Також підготовлено ряд календарів, присвячених культурному життю районів.

Важливою умовою підвищення ефективності БП є також висока професійна підготовка бібліотечних працівників, уміння користуватися БП не лише безпосередньо під час обслуговування бібліотекарів та користувачів, а й у всіх інших бібліотечних процесах, особливо пов'язаних із комплектуванням і пропагандою літератури. За умови постійної роботи з покажчиками можливий ефективний їх вплив на бібліографічне обслуговування, формування та розвиток читацьких інтересів. Ефективність впливу рекомендаційних посібників на користувача багато в чому залежить від побудови книги, передусім від принципів розміщення її частин (композиція видання); вимог до виконання вихідних відомостей, довідково-пошукового та довідково-пояснювального апарату видання, допоміжних покажчиків, колонтитулів, бібліографічного апарату книги [3].

Активний розвиток нових інформаційних технологій ставить завдання наукового осмислення співвідношення традиційного видання культури й комп'ютерної цивілізації, врахування багатовікового досвіду створення видань у розвитку нових форм надання інформації. При цьому важливою є взаємодія друкованого з електронним виданням. Комунікація, зокрема комп'ютерна, не відміняє та не знищує видання (книгу) як спосіб соціальної комунікації, а надає їй інших можливостей, тобто іншу «нішу», де реалізуються суттєві можливості цілого й повноцінного передавання інформації.

Висновки. Наведені в статті міркування про культуру видання свідчать про те, що навіть у складних економічних умовах і при неусталеності правопису й несформованості теоретичних і методичних засад редакційно-видавничої справи редактори та видавці мають дбати не лише про належну якість друкованої продукції, а й про цілісну концепцію культури книги – зосереджувати увагу на потребах користувача, а також на поєднанні змісту видання та його матеріальної конструкції.

Таким чином, культура видань як система дає можливість вийти на новий рівень осмислення видання, видавничої справи, мистецтва видання в культурному житті суспільства. Тільки комплексний аналіз основних структурних елементів культури видань дасть об'єктивну картину місця, ролі видань бібліотек для юнацтва в історії суспільства, культури, цивілізації.

Список використаної літератури

1. Барыкин В. Е. О некоторых аспектах культуры книги в современных условиях / В. Е. Барыкин // Исследование и материалы, 1997. – СПб. : [б. и.], 74. – С. 82.
2. Мильчин А. Э. Издательский словарь-справочник / А. Э. Мильчин. – М. : Юристъ, 1998. – 472 с.
3. Мильчин А. Э. Культура издания, или Как не надо и как надо делать книги : практ. руководство / А. Э. Мильчин. – М. : Логос, 2002. – 224 с.
4. Мильчин А. Э. Культура книги : Что делает книгу удобной для читателя / А. Э. Мильчин. – М. : Книжк. палата, 1991. – 323 с.
5. Спеціалізовані бібліотеки, що обслуговують юнацтво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.4uth.gov.ua>
6. Черниш Н. І. Культура видання : теоретична модель та її практичне застосування / Н. І. Черниш // Палітра друку. – 1996. – № 4. – С. 55–57.
7. Швецова-Водка Г. М. Типологія документа [Текст] : навч. посіб. для студ. ін-тів культури / Галина Миколаївна Швецова-Водка ; Рівн. держ. ін-т культури. – К. : Книжк. палата України, 1998. – 80 с.
8. Швецова-Водка Г. М. Типологія книги [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. культури і мистецтв / Галина Миколаївна Швецова-Водка / Рівн. держ. ін-т культури. – К. : Книжк. палата України, 1999. – 68 с.
9. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства [Текст] : навч. посіб. / Галина Миколаївна Швецова-Водка. – К. : Кондор, 2004. – 216 с.

УДК 378.167.1:655.254.22

С. Б. Фіялка – аспірант Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Співвідношення теоретико-філософського та історико-художнього компонентів тексту навчального видання з культурознавства

Роботу виконано на кафедрі видавничої справи та редагування НТУ України «КПІ»

Запропоновано принцип конструювання навчального видання з культурознавства у вигляді двох взаємодоповнювальних інформаційних блоків – теоретико-філософського та історико-художнього. Наведено орієнтовні схеми їх змістового наповнення.

Ключові слова: навчальне видання, культурознавство, текст, компоненти тексту.

Фіялка С. Б. Соотношение теоретико-философского и историко-художественного компонентов текста учебного издания по культуроведению. Предложен принцип конструирования учебного издания по культуроведению в виде двух взаимодополняющих информационных блоков – теоретико-философского и историко-художественного. Приведены ориентировочные схемы их содержательного наполнения.

Ключевые слова: учебное издание, культуроведение, текст, компоненты текста.

Fiialka S. Correlation Between Philosophic-Theoretical and Historical-Artistic Components of Text in Culturology Textbooks. The article describes the way of building culturology textbooks as correlation between philosophic-theoretical and historical-artistic information components and offers possible structure of their content.

Key words: textbook, culturology, text, components of the text.

Постановка наукової проблеми та її значення. Досліджуючи навчальну літературу з культурознавства для вищої школи, можна констатувати, що її автори зазвичай схильні до двох крайнощів. З одного боку, це теоретизування, не підкріплене достатньою кількістю фактів, перевантаження книги теоретико-філософською інформацією. Зазначена вада характерна для навчальних видань із теорії культури, які зазвичай мають назву «Культурологія». Друга крайність – схильність до розважальності, переказу яскравих, цікавих даних, тобто домінування історико-художнього матеріалу без належної теоретичної бази. Такий недолік притаманний навчальній літературі з історії культури. З огляду на це, актуалізується проблема єдності теоретичного (логічного) та історичного аспектів навчального видання з культурознавства.